

Universele regels voor schoonheid bestaan niet

Schone schijn

Het Griekse kritikè betekent schifting. Krinein is schiften, beoordelen en een voorkeur uitspreken. De mens doet niets anders dan beoordelen; het is zelfs één van zijn oerinstincten om te mijden wat niet goed voor hem is. Vorsten, priesters, dictators bepaalden voor het volk wat goed, wat slecht, wat mooi en lelijk was. Want wie de macht heeft, hoeft zich niet te verantwoorden waarom iets mooi of juist lelijk is.

door Robert Kromhof*

In een democratie bepaalt de consument wat mooi en lelijk is door zijn koopgedrag. Maar dit principe werkt nauwelijks voor bouwwerken. Andere partijen dan de eindgebruiker bepalen waaraan het gebouw moet voldoen. In het bouwbesluit zijn de minimale functionele eisen van een bouwwerk geregeld zodat de burger, maar ook de architect, van te voren weet waaraan een bouwwerk moet voldoen en niet overgeleverd is aan willekeur. Maar hoe regel je wat mooi en wat lelijk is? Hoe bepaal je de normen voor Schoonheid?

In een democratie bepaalt de consument wat mooi en lelijk is door zijn koopgedrag

Schoonheid bestond oorspronkelijk slechts als bijvoeglijk naamwoord, zoals in 'de schone jonkvrouw', maar is later een zelfstandig naamwoord geworden. Schoonheid is in zijn algemeenheid een leeg begrip, waar-

over men niets kan zeggen; wel over schoonheid in relatie tot een object. De Romeinse bouwmeester Vitruvius (80 voor Christus) maakte die fout toen hij *venustas* (schoonheid) opstelde als één van de universele principes voor het ontwerpen van bouwwerken.

Velen zijn Vitruvius gevolgd en zij hebben *hun* regels opgeschreven, geen universele regels. Deze auteurs zochten naar de universele waarheid op het semi-wetenschappelijke of metafysische vlak. Zij zochten naar algemene waarheden die boven de mensen zweefden. Maar de mens zal nooit weten van buitenmense-lijke waarheden, zoals een vis er nooit achter zal komen wat water is. Alleen met de taal is het mogelijk om ver af te dwalen van de werkelijkheid en vele auteurs raakten verstrikt in een taal die nauwelijks nog raakvlakken heeft met de werkelijkheid.

De zoektocht naar de Schoonheid, de Ideale Verhouding, de Autonome Helderheid of het Goddelijke, zijn

vergeefse zoektochten, met de illusie dat er objectieve waarheden buiten de mens te vinden zijn. Al deze eeuwenlange zoektochten zijn doodgelopen. Er is niets gevonden, het was enkel spelen met woorden. Discussiëren over de Schoonheid is zinloos.

Toch wil de Welstand, vroeger de Schoonheidscommissie, deze eeuwenlange discussie over Schoonheid opnieuw leven inblazen en zijn zij bezig om 'objectieve' beoordelingscriteria te verkrijgen waaraan een gebouw moet voldoen. Zij trachten de democratische schijn overeind te houden, want zij stellen niet hun onschendbare machtspositie ter discussie. Want uiteindelijk is het de machtspositie van de Welstandscommissie die ervoor zorgt dat hun criteria geaccepteerd worden. Macht bepaalde vroeger, maar nu nog steeds wat mooi en lelijk is in de bouwbranche.

*Robert Kromhof is directeur bij Jorissen Simonetti architecten.